

Становлення об'єктно-предметної сутності політичної географії та геополітики

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, м.Київ
e-mail: geo.nkoroma@gmail.com

Анотація. В цій статті окреслені основні підходи в опрацюванні матеріалів політико-географічного та геополітичного змісту для об'єднання ідей, принципів в єдиний дисциплінарний стандарт із сформульованою об'єктно-предметною сутністю. Зінтерпретована система понять, що формує сучасне теоретико-методологічне ядро поля політико-географічних досліджень, дано обґрунтування багатьом категоріям, що виникають знову, як відповідь вже на сучасні виклики.

Ключові слова: політична географія, геополітика, територіально-політична система, геополітична ситуація, геополітичний розвиток, геополітичний процес, геостратегія, перспективна геополітична модель світоустрою, техніка політичного проектування.

Вступ

Якщо колись політична географія намагалася пояснити політичне життя та політичні процеси на певній території її географічним положенням, а головним чином розуміти саме географічну природу творення держав і міждержавних відносин (або конфліктів), то сьогодні основні зусилля політичної географії направлені більше на спроби пояснити розподіл політичної влади на різних політико-географічних рівнях (національному, наддержавному) через призму географічного уявлення, групової та інституційної приналежності людей, зайнятих у повсякденній боротьбі. Найважливіші зміни в процесі становлення політичної географії, що відбувалися паралельно ряду взаємопов'язаних змін, є переорієнтація фокусу уваги політичної географії, зміни її об'єктно-предметної сутності.

Особливості розвитку політико-географічної думки, процес формування об'єктно-предметного поля дослідження політичної географії та геополітики відображені у працях як зарубіжних дослідників, таких як Джон Еґнью [1], Н.В. Каледіна [2], В.О. Колосова [3], П.А. Циганкова [4], В.Л. Цимбурського [5], так і вітчизняних науковців – М.С. Дністрянського [6, 7], С.В. Трохимчука [8], О.І. Шаблія [9], М.А. Шульги [10], Б.П. Яценка [11]. Важливі питання щодо методологічних підходів в політичній географії та геополітиці звичайно опрацьовані всіма вище названими авторами, та окремі дослідження є в С.Л. Кисельова [12], В.І. Стафійчука [13].

Метою роботи є окреслення основних підходів в процесі опрацювання матеріалів політико-географічного та геополітичного змісту для об'єднання ідей, принципів в єдиний дисциплінарний стандарт із сформульованою об'єктно-предметною сутністю. Дана мета обумовила розв'язання ряду дослідницьких завдань, найголовнішим серед яких є інтерпретація системи понять, що формує сучасне теоретико-методологічне ядро поля політико-географічних досліджень, а також дати обґрунтування багатьом з тих категорій, що виникають знову, як відповідь вже на сучасні виклики, але були знехтувані в потоці політичної теорії.

Матеріали і методи

Головна мета створення нових ідей та теоретичних засад зіншою політичною перспективою є не просто заміна попередніх. Колись створені теоретичні погляди пустили сильні корені, які можуть продовжувати приносити свої плоди навіть, в той час як нові теорії починають їх затьмарювати в силу своєї геополітичної перспективи та більшого прикладного використання. Хоч у такій «боротьбі» з врахуванням нових умов геополітичної реальності дані теорії часто і виявляються застарілими, як сьогодні, наприклад, теорія екологічного детермінізму, але все ж вони залишаються в якості орієнтира та нагадування про те, які позиції вже колись були широко визнаними.

При вивченні відомих праць, що можуть мати відношення до процесу становлення політичної географії як наукової дисципліни, за спостереженням Джона Еґнью [1], відомого сучасника американської школи політико-географів, важливо не покладатися на дослідження лише характеру та настроїв автора, історію розвитку та зміну наукового впливу його ідей, підходів, як зазвичай прийнято характеризувати роботи великих науковців, інтелектуалів. Джон Еґнью рекомендує віддавати перевагу вивченню наявного *геополітичного контексту* подальшому довгостроковому розвитку наукового, інтелектуального поля їх дослідження. Адже, об'єктно-предметне поле будь-якого дослідження в сфері державотворення, завжди тісно пов'язане з реальними процесами в суспільстві та з процесами побудови між суб'єктами системи міжнародних відносин. У той же час, коло питань з даної тематики має тісний зв'язок з практичною політикою. Тому Дж. Еґнью звертає увагу на те, що має

сенс обмірковувати процес становлення політичної географії як наукового напрямку в контексті того періоду, до якого власне відносяться конкретні дослідження і праці. Враховувати важливо особливості політичного життя, організації суспільства, міжнародних відносин, балансу сил на політичній карті світу, геополітичну перспективу світової системи.

Географічний простір характеризується зростанням інтересу до історичної випадковості, а не детермінованими тлумаченнями. Під цим Дж. Еґнью розуміє, що історична періодизація розглядається як встановлення часових рамок щодо припущених узагальнень [1].

Рух центру ваги інтелектуального поля, так би мовити, від Німеччини періоду «перед-Першою Світовою Війною» до сучасної Великобританії та США, безсумнівно, вплинуло на відхід від принципупівняткової уваги до географії державності. Збільшилося число дослідників, які почали вивчати широкий ряд соціальних, національних, гендерних, сексуальних та етнічних основ розвитку процесів в суспільстві, що безсумнівно, розширило рамки емпіричного і межі теоретичного поля досліджень політичної географії та геополітики. Таке розширення спричинило численні теоретичні розбіжності, і, безсумнівно, ці розбіжності будуть перешкоджати об'єднанню ідей, підходів, принципів в єдиний дисциплінарний стандарт із сформульованою об'єктно-предметною сутністю.

Першою такою розбіжністю є повільний і нерішучий перехід від об'єктивістського погляду з нізвідки, що приховує картину щодо соціальної ідентичності і політичних інтересів, до більш тонких оцінок фактичних знань. Суть цього переходу в тому, що хоч знання і є завжди часткові і упереджені (тенденційні), та навіть ідея у формі лише «спроби» залишається переконливою. Визнання таких «спроб» відіграло важливу роль у забезпеченні більш критичної оцінки різних явищ, що вивчаються в цій сфері. Наукові доробки із пропонованими поглядами представників ранніх періодів розвитку політичної географії були менш глибокими за змістом в більшій мірі тому, що основні практики такого характеру приховували свою справжню мету своєї пропонованої ідеї, ховаючись за завісою повної об'єктивності, використовуючи «факти природи», щоб приховати соціальні, расові і політичні питання, до яких вони були причетні.

Другою розбіжністю є тенденція переходу від натуралістичних пояснень з точки зору екологічних або соціальних причин, до акценту на політичних чинниках в історико-географічному контексті. У такій формі, політична географія засвідчила своє повернення до політичних концепцій епохи перед Просвітництвом, яким було властиве уявлення про політичне, як таке, що по своїй суті пов'язане з повноваженнями та обов'язками спільноти продемонстровані в політичному дискурсі і дії, виключаючи «ефект» структури, що примусово штовхає людей рухатися у продиктованому спільнотою напрямі. Таке групове розуміння повноважень, загальних для державних можновладців та представників общини, окремі ліберальні погляди на політику, знаходилися під впливом уявлень, які надавали більшого значення людським можливостям і їх продуктивності, а не підкреслювали людську обмеженість і недосконалість.

То й же Джон Еґнью говорить про парадокс становлення політичної географії з 1890-х років по ХІ століття [1, с. 181]. Незважаючи на складність розвитку в роки Холодної війни академічної політичної географії в усьому світі, представники політико-географічної думки зберігають свій вплив. Тепер предметно-об'єктну сутність піддають сумніву через ідею нового світу – світу, що не знає меж. Так, світ знаходиться на шляху перетворень, в якому не має ніякого значення, де ви знаходитесь. Взаємодія можлива за підтримки суб'єктами сучасного політичного діалогу у форматі вже мережевого (інформаційного) суспільства. А кіберпростір сьогодні намагається витіснити всі об'єктивні, формальні обмеження географічного простору, які є провідними поняттями політичної географії. Та світ, як і раніше наповнений політичними сюжетами, які можуть бути адекватно зрозумілими, якщо їх розглядати в їх географічному контексті. Географічний контекст доти буде доречним, до поки світ не стане гладкою сферою, де буде відбуватися безперешкодний рух людини, і всі процеси поширюючись в світосистемі не будуть впиралися в фактичний чи уявний кордон певної території.

Отже, на сучасному етапі розвитку політичної географії, об'єктно-предметна сутність досліджень політичної географії та геополітики, як спорідненої наукової дисципліни, нами визначається як така, що має спільний об'єкт – *об'єктивно існуючі територіально-політичні системи (ТПС) різного ієрархічного рівня* [3, 10].

- на макрорівні – світосистема, геополітична структура світу;

- на мезорівні – історико-географічний або етнокультурний регіон, регіональне інтеграційне утворення, геополітичний регіон, інші географічні місця наддержавного рівня;

- на мікрорівні – держава, інші географічні місця національного рівня.

Політична географія вивчає ТПС як геопросторове формування. Геополітика ж є складним і багатовимірним процесом, яке у різних просторах суспільного життя має набувати відповідної форми та змісту. Геополітика як наука у загальнотеоретичному плані наближається до філософсько-світоглядної (геополітичної) доктрини і вивчає або державу, або систему держав як утворення політичні. У плані практичної (політичної) діяльності геополітика набуває форми відвертої та чіткої геостратегії держави на зовнішньополітичній арені, що часом веде дослідження з позиції інтересів певної держави і значить є більш заангажована (можна бачити їх і у формі ідеологічних концепцій).

Сьогодні геополітика перестає бути долею окремих держав. Раніше вона могла бути охарактеризована як картографічне представлення відносин між головними націями, що борються. Сьогодні з'являється необхідність узгодженої взаємодії усіх членів міжнародного співтовариства у виробленні і реалізації загальнопланетарної геополітики, в основі якої лежали б інтереси порятунку цивілізації для майбутніх поколінь. Геополітика безперечно мала і продовжує чинити вплив на вивчення міжнародних відносин, так і на міжнародну стратегію держав і їх урядів.

Згідно з М. Каледіним, саме в межах суспільно-діяльничної парадигми відбувається розробка важливих понять політичної географії та геополітики [2].

Важливість основних просторових категорій - територія, кордон, місце, держава, нація, геостратегія і геополітика та інші – не заперечується і набирає все більшої аналітичної ваги. Не лише дані категорії формують сучасне теоретико-методологічне ядро поля політико-географічних досліджень, а також багато з тих категорій, що були знехтувані в потоці політичної теорії, виникають знову, як відповідь вже на сучасні виклики.

Складовою «геополітичного» є територіальні відношення, оскільки географічний вимір (географічні розміри об'єктів, що розглядаються, їх віддаленість, напрямки взаємодії, взаєморозташування, місцеположення) як параметр може суттєво впливати на формування національних інтересів, а отже і на зовнішньополітичну стратегію держави. Не всі виміри відразу можуть бути задіяні при розгляді конкретних геополітичних понять. Але для відображення геополітичних ознак досліджуваних об'єктів обов'язково має бути якесь одне з територіальних відношень.

Поняття «*геополітична ситуація*» використовується для характеристики стану геополітичних систем і тенденцій розвитку геополітичних процесів у певний відрізок часу. Послідовні зміни у геополітичній ситуації відбиває поняття «*геополітичний розвиток*». Геополітичний розвиток можна простежити при трансформаціях політичного і економічного життя країн та особливостей їх взаємодії, при створенні країн, формуванні угруповань, при змінах їх структури або їх розпаді, при зникненні або появі внутрішньодержавних та міждержавних (політичних, економічних, соціоетнічних, військових) конфліктів. «*Геополітичний процес*» – специфічна система геополітичних відносин, сформована характером суб'єкта політичної діяльності та об'єктивними характеристиками геопростору, у якому реалізується ця діяльність; визначений умовами геополітичної динаміки та геополітичної напруги. Поняття «*геополітичний розвиток*», «*геополітична ситуація*», «*геополітичний процес*» використовуються при вивченні ТПС на різних ієрархічних рівнях.

Вся діяльність держави на міжнародній арені має відбуватися відповідно до її національних інтересів. *Національні інтереси країни*, її геостратегія, втілюється у більшості існуючих геополітичних доктринах – доктринах минулого та сучасності. *Геополітична доктрина* — це вчення та система панівних «поглядів і керівних принципів щодо місця держави (країни) в її політико-географічному положенні стосовно найближчого та віддаленого оточення і навіть у глобальному масштабі» [8,с.369]. Тобто поняття геополітичної доктрини є концентрованим вираженням специфіки політико-географічного розміщення та позиціонування держави в глобальному просторі [9,с.141]. Практично кожна геополітична доктрина дає певний набір ознак за якими можна визначити місце кожної країни у світі та шляхи до отримання нею впливового статусу у світовій та регіональній політиці.

Процес формування геостратегічних інтересів має географічну ознаку: обов'язкова прив'язка до конкретного регіону чи країни. Геостратегічні інтереси країни/регіону пов'язані насамперед із зовнішніми передумовами розвитку власне країни/регіону. Зовнішні чинники часто є взаємозумовленими. Виділяють, зокрема, такі: політичні (діяльність країни у конкретному регіоні, регіону в світі) ; економічні (співробітництво з конкретним суб'єктом та/або через його територію - транзитні шляхи); соціоетнічні; екологічні; безпекові тощо.

На початку геостратегія розумілася лише як виборювання прямого, насамперед військового і політичного, контролю над визначеними територіями. Сучасне трактування поняття «*геостратегія*» ґрунтується на геостратегічних національних інтересах держави та формулює геополітичну аргументованість їх доцільності в міжнародних відносинах з іншими державами. В плані генезису геостратегія передбачає та обумовлює появу реальних геополітичних відносин, при яких спостерігається поєднання (взаємодія) геостратегій зацікавлених активних(!) акторів та формування ними *вісі геостратегічних інтересів*.

Сучасна геополітика як наука, яка вивчає зовнішню політику за допомогою комплексного аналізу просторових характеристик держав в тісному взаємозв'язку з їх політичними системами, соціально-демографічними структурами, економічними і силовими потенціалами, особливу увагу приділяє проблемам міжнародної безпеки.

Міжнародна безпека у наш час забезпечується на різних геополітичних рівнях, які, з одного боку, утворюють єдину ієрархічну систему усесвітнього масштабу. З іншого боку, для кожного рівня властиві специфічні особливості, власна конфігурація і механізми створення умов для досягнення прийнятної, гарантованої безпеки. У даному зв'язку, залежно від масштабів прояву розрізняють наступні рівні міжнародної безпеки: національний, регіональний і глобальний. *Національна безпека* — це безпека на рівні окремих країн, при якому виключається загроза війни і посягань на суверенітет країни, її незалежність і територіальну цілісність. Цей вигляд безпеки передбачає безумовну можливість для

проведення державою самостійної зовнішньої і внутрішньої політики, відсутність зовнішнього втручання в його справи. *Регіональна безпека* має загальні межі з безпекою міжнародною, в той же час відрізняється множинністю форм прояву, що враховують особливості конкретних регіонів сучасного світу, конфігурації балансу сил в них, їх історичні, культурні, релігійні традиції і тому подібне.

Існує первинний компонент системи міжнародної безпеки, що займає проміжне місце між національним і регіональним рівнем. Таким компонентом є *кордон* — лінія, що фіксує межі державної території. У політологічному плані під кордоном розуміють рамки, що обмежують простір, на яке поширюється національний суверенітет. У геополітиці, згідно з визначенням американського теоретика Н. Спайкмена, кордон трактується як «символ, який орієнтує ландшафт усередину, до серцевини нації, і таким чином є потужним централізуючим елементом» [14]. Кордон — це не просто лінія, що механічно позначає розмежування державних територій. Кордон є одним з найважливіших чинників, який забезпечує життєздатність і безпеку держави. Він визначає простір, в межах якого відбувається формування національної самосвідомості і національної ідентичності. Здатність держави забезпечувати недоторканість і захист своїх кордонів є показником її сили і авторитету в міжнародному співтоваристві. Кордони виконують важливі геополітичні функції. Вони розділяють зони дії національних суверенітетів, виступають як пункти контролю за міграцією людей тощо. Території, що в зв'язку з цим примикають до кордону, так звані прикордонні зони, мають не лише особливий правовий й геополітичний статус. Тут сходяться силові вектори та концентруються національні інтереси різних держав, в першу чергу сусідніх.

Якщо політична географія сьогодні тісно пов'язана з геополітикою, то і будь-яке політико-географічне дослідження не може обійтися без набору геополітичних підходів та методів. Цей набір методів дослідження суттєво впливає на результати прикладних політико-географічних та геополітичних досліджень, а тенденційний їх підбір часто призводить до звинувачень науки в суб'єктивізмі. Тому важливим є завдання, залишаючи прискіпливу увагу до історіографії ідей класичної геополітики у поєднанні з пошуком нових підходів, побудувати теоретичну та методологічну основу геополітики, яка б відповідала на виклики сучасності та слугувала подальшому розвитку академічної геополітики [13].

В Україні на фоні великої кількості географічних, політологічних, соціологічних публікацій в царині геополітики питанням методології науки присвячені поодинокі дослідження, серед яких слід виокремити лише Є.Л. Кисельова [12] та М.С. Дністрянського [7]. Проблемною областю варто вважати узагальнення методологічних підходів, які найчастіше беруться за основу зарубіжними та вітчизняними науковцями.

На думку М.С. Дністрянського, з метою розроблення основ конструктивної зрівноваженої геополітики та формування геополітики як стрункої системи знань концептуальних положень, що ґрунтуються на об'єктивних зв'язках політичного середовища та географічної сфери і зорієнтовані на оптимізацію територіально-політичних співвідношень та зрівноваженість геополітичних процесів, доцільно виділити основні методологічні принципи щодо пояснення структури та перспектив сучасної територіально-політичної організації світової спільноти, визначення місця України в системі глобальних і регіональних геополітичних процесів [6].

Огляд методології сучасної геополітики та теорії міжнародних відносин виявляє насамперед необхідність синтезу ідеалізму та реалізму у геополітичних підходах, якого, зокрема, можна досягти шляхом прагматизації ідеалістичних принципів та поступового усунення з реальної геополітики експансіоністських та гегемоністських установок. У цьому плані перспективні геополітичні моделі мусять мати конструктивний, виважений характер і виступати не інструментами перерозподілу світу та сфер впливу, а моделями колективної безпеки, узгодження інтересів держав та регіонів. Тобто сучасні глобальні виклики (поглиблення нерівномірності демографічного та економічного розвитку, масові міграції, культурно-цивілізаційні тертя) потребують розроблення моделей не геополітики сили, а цілеспрямованого формування геополітики взаємодії (рис.1.). *Перспективна геополітична модель світоустрою* є основою конструктивної зрівноваженої геополітики.

На актуальності геополітики взаємодії в сучасних умовах наголошує, зокрема, російський політико-географ В.А. Колосов [3]. Геополітика взаємодії, якщо вона претендує на те, щоб стати ефективним інструментом стабілізації та гармонізації міждержавних взаємин, має бути не ідеалістичним підходом, а реалістичним. А запорука її ефективності - формування гнучких міждержавних регіональних і міжрегіональних об'єднань, глобальної і регіональних систем безпеки на основі міжнародних угод та міжнародного права загалом в інтересах усіх культурно-цивілізаційних регіонів.

В сучасному дискурсі геополітики, зокрема російському, можна зустріти інтерпретацію геополітики як «техніки політичного проектування» (рис. 2.) [10]. Таке визначення геополітики безумовно є цінним та доцільним (!) як в методологічному [4, с.178], так і в практичному значенні, а тому може бути використане на обох рівнях політико-географічного та геополітичного дослідження – на фундаментально-теоретичному та прикладному.

ПЕРСПЕКТИВНА ГЕОПОЛІТИЧНА МОДЕЛЬ СВІТОУСТРОЮ

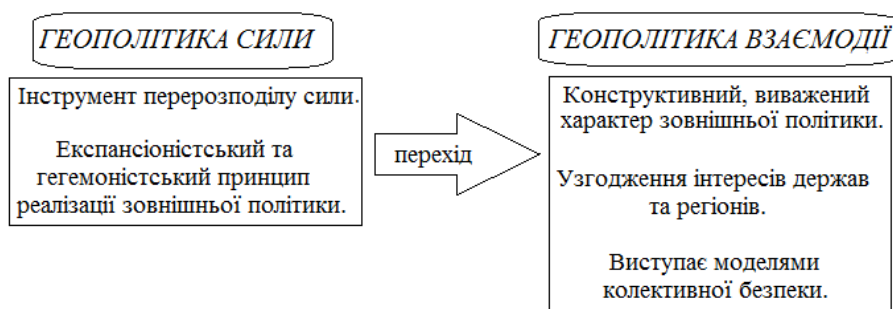

Рис.1. Перспективна геополітична модель світоустрою

ТЕХНІКА ГЕОПОЛІТИЧНОГО ПРОЕКТУВАННЯ

Рис.2. Схема інтерпретації геополітики в якості «техніки політичного проектування» (складено за [10])

Такий підхід знімає дискусію між класичною і модерною геополітикою, оскільки дозволяє перетворити будь-який фактор на фактор геополітичний, «тобто такий, що може забезпечити перетворення географічного об'єкта на певну привабливу політичну програму, надавши простору якості «ставки»(Р. Арон)». Так, «економічні чинники і стають геоекономічними, суто територіальні (простір як театр, за Р. Ароном) – геостратегічними, культурні – геокультурними, історичні – геоісторичними і так далі» [10].

«Варто було б уникати словесних конструкцій, які розміщують геоекономіку і геостратегію на одному таксономічному рівні з геополітикою, лишавши останньої сенсу, і, навпаки, використовувати контексти, які описують поєднання геостратегічних і геоекономічних (а також геокультурних) прийомів і технологій для вирішення національних геополітичних завдань» [6, с. 210].

Результати і обговорення

Нове покоління політико-географів у другій половині ХХ ст. суттєво розширило поле наукового пошуку в дослідженнях політосфери, реабілітувавши геополітику як науку та змінивши дискурс політичної географії. Сьогодні можна говорити про відновлення актуальності цих двох споріднених наукових дисциплін шляхом переосмислення класичної теоретичної спадщини та здійснення нових

теоретичних пошуків і практичних досліджень. Дедалі більше досліджень проводяться на мезо- та макрорівні. Але саме процеси глобального плану визначають зовнішню політику держави, головного суб'єкта міжнародних відносин, а значить і її геостратегію.

Література

1. Agnew J. Making Political Geography / John Agnew. - [Human Geography in the Making]. - London, Department of Geography, UCLA. - 2002.
2. Каледин Н.В. Политическая география: истоки и принципы научной концепции / Н.В. Каледин. - С-Пб.: С-Петербург. гос. ун-т. - 1997. - 163 с.
3. Колосов В. А. Геополитика и политическая география / В. А. Колосов, Н.С. Мироненко. — М.: Аспект Пресс, 2002. — 479 с.
4. Цыганков П. А. Политическая социология международных отношений / Цыганков П. А. — М.: Радикс, 1994. — 319 с.
5. Цимбурский В. Л. Русские и геоэкономика / В. Л. Цимбурский // Proetcontra. — 2003. — Т. 8. — №2. — С.178-216.
6. Дністрянський М.С. Геополітичні доктрини і підходи: критичний аналіз методології. Монографія / М.С. Дністрянський. — Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2003. — 114 с.
7. Дністрянський М. С. Політична географія та геополітика України / М. С. Дністрянський. — Тернопіль: Навчальна книга — Богдан, 2010. — 344 с.
8. Трохимчук С. В. Політична географія світу / С. В. Трохимчук, О. В. Федунь. — К.: Знання, 2007. — 422 с.
9. Шаблій О.І. Соціально-економічна географія України / М.І. Білецький, Б.І. Заставецький; О.І. Шаблій—Л.: Світ, 2000. — 679 с.
10. Шульга М. А. Геополітика – геоэкономика – хронополітика Російський погляд на проблему / «Політичний менеджмент» // Український центр політичного менеджменту [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.politik.org.ua/vid/magcontent.php3?m=1&n=59&c=1319>.
11. Політична географія та геополітика / За ред. Б.П. Яценка. – Київ. нац. ун-т ім. Т.Г.Шевченка. – К.: Либідь, 2007. – 255 с.
12. Кисельов Є. Л. Методологія геополітики / Є. Л. Кисельов. — Х.: Видавництво ХарPI УАДУ «Магістр», 2002. — 136 с.
13. Стафійчук В. І. Методологічні підходи в геополітиці / В. І. Стафійчук // Економічна і соціальна географія. Наук. Зб. / Ред. кол. С.І.Іщук (відп. ред.) та ін. — К., 2007. — Вип. 57. — С. 26-32.
14. Семенюк О. У відповідь на «м'які» загрози: Спільна європейська політика в сфері безпеки та оборони – майбутнє європейської безпеки? / О. Семенюк // Політика і час. — 2004. — № 2. — С. 63-72.

Аннотация. Н. С. Корона *Становление объектно-предметной сущности политической географии и геополитики.* В этой статье обозначены основные подходы при обработке материалов политико-географического и геополитического содержания для объединения идей, принципов в единый дисциплинарный стандарт со сформулированной объектно-предметной сущностью. Синтерпретирована система понятий, что формирует современное теоретико-методологическое ядро поля политико-географических исследований, дано обоснование многим категориям, возникающих вновь, как ответ уже на современные вызовы.

Ключевые слова: политическая география, геополитика, территориально-политическая система, геополитическая ситуация, геополитическое развитие, геополитический процесс, геостратегия, перспективная геополитическая модель мироустройства, техника политического проектирования.

Abstract. N.S. Koroma *Making object-subject essence political geography and geopolitics.* This article outlines the main approaches in studies material of politic-geographical and geopolitical content for pooling of ideas and principles in a single disciplinary standard with formulated object-subject essence. The system of concepts that form the contemporary theoretical and methodological core of politic-geographical studies was interpreted; give justification for many categories, emerging again as a response to the current challenge.

Keywords: political geography, geopolitics, territorial political system, the geopolitical situation, geopolitical development, geopolitical process, geostrategy, perspective geopolitical model of the world, technique of the political projecting.

Поступила в редакцию 30.01.2014 г.